

- חיים הביא לנו חבוקר מכתב שהוא רוצה לשלח לט.מ. בדבר הועידה. לאחר שהכנסנו בה שניים יסודיים הסכמנו למשלוח. בפי עזרה לנו הרבה בענין זה.

- בצהריים נפגש חיים עם ט.מ. והשועל. הייתה שיחה קצרה במעמד שניהם, אך השועל היה צריך לעזוב מיד לאחר הארוחה והשיחה נמשכה עם ט.מ.

לונדון, 17.10.38

אליהו היקר - דברים אלה נועדים גם למשה, קמלן ולחברי מזכירות הוה"מ והמפלגה.

קיבלתי היום את הדיון שלך עם המזכירות מאוס 8 לח"ז. ואם כי אני חושש שאתה רוגז עלי - ובמקצת אולי בצדק - אני מסכים מרגיש גם צורך נמשי וגם חובת חבר להוסיף לך הערות אחרות.

אני רוצה קודם כל להגיד לך שאם פגעתי פך בוויכוח שבכתב בינינו - אני מצטער על כך בכל לב. עם כל היות ברור לי כשמש בצהריים ביום בהיר ארצישראלי שעשית משגה כבד - משגה כפול, גם בפרוצדורה וגם בעצם הענין, לא היה אף רגע ספק בלבי שכל מה שעשית - עשית מהנך חרדה לענין שבו אתה שקוע ולו נחונים ימיך ולילותיך.

רק ההפלאתי עליך, אתה בעל חושים פוליטיים שלא עמדת על הסכנה החמורה הכרוכה במעשה שעשית - אבל זהו ענין לוויכוח, ובכתב לא אוכל להוסיף אף מלה על מה שכתבתי לך בכתבי הקודמים.

ההערות שיש לי להעיר הן אלו:

א) הערה עובדתית. אמרתך בעמוד 7 ש"המחלקה אישרה" אינה מדויקת ואיננה נכונה באופן אובייקטיבי. לך הייתה הצדקה אולי לחשוב ככה, כי משה נתן הסכמתו. אין זו עדיין הסכמת המחלקה. יש עוד חבר במחלקה. כשאין הוא קיים משום מה, או אינו יודע את הענין - מספיק האישור של משה. אולם כשחבר זה יודע הענין, ופחוה דעתו - ובמקרה זה חיוה דעתו בדברים ברורים למדי, ובעוד זמן, בטרם החתם ההצעה אפילו בראשיהבות - ושולל דעת משה אי-אפשר להגיד שהמחלקה אישרה.

שינוי פורמליסטי, לא הייתי פורמליסט אמיליו ביחם לשמש במשרד הוה"פ או הסוכנות. פחות מכל איש יוכל משה להאטימני בפורמליזם ובקטיוח על "רבג". לא פחות ממי שהוא בקרב חברינו אני מעריך את פעולתו של משה, לא רק מימי חיותי חבר בהנהלה, אלא - במידה לא פחותה, - בימי עבודתו עם ארלוזורוב, אני מעריך לא רק פעולתו - אלא גם דעתו, וכחרכה מאוד דברים אני מוכן לבטל דעהי מפני דעתו. אבל יש דברים - הם אולי לא רבים, אבל חשובים - שבחס לא אקבל דעתו ולא אבטל דעהי. גם אילו לא הייתי חבר במחלקה - אין "המחלקה" יכולה להחליט נגד דעה יו"ר ההנהלה, כל זמן שההנהלה כולה לא חכריעה.

הענין חגירון הוא אחד מהענינים המעטים והחשובים שבחס איני מקבל דעה של מי מחברים, ואני רואה חובה לעמוד על דעתי - במידה שדעה זו מוסמכת באופן קונסטיוציוני, ואין החלטה של מוסד מוסמך מבטל אותה.

ואני רואה חובה לעצמי להצהיר באופן הפורמלי ביותר, כחבר המחלקה וכיו"ר ההנהלה שלא צניחן אישור מצד "המחלקה" - אלא מצד משה בלבד, אם כי בשעה ימים וימות החול בשבוע הוא משמש כמעט המחלקה לגבי כל הדברים וביחוד בכל הדברים השוטפים, במקרה זה אין לו רשות מוטריח וקונסטיוציונית להסתלק מסמכותי ומאחריותי - ועליך לדעה, ועל משה לדעה ועל כל החברים לדעה - שלפי דעה אין אישור המחלקה הפוליטית נחון לדבר.

הצהרה טעין זו לא נחתי אף פעם בחיי, וחחילתי היא שלא אגיע אף פעם למצב שאצטרך לחת הצהרה כזו. הפעם אני חייב לעשות זאת. אחת וכל שאר החברים שעשו הדבר לא עמדחם על האיסמליקציות המדיניות של המעשה - איסמליקציות כלפי פנים וכלפי חוץ - ואני אסיר-חודה למסיבות שנחנו לי הסמכות הפורמלית לעמוד בפרץ בענין אומלל זה. דוחי ההערה העיקרית שנחתייבתי בה, השאר הוא מדרגה ו' או ז'.

ב) לא נראו לי דברייך במתיחה, שאתם במקומם לא הייתם יושבים אתם אילו הם אמרו לכם מה שאתם אמרתם להם. לי נראה שהם לא היו יושבים אתכם, אילו היה להם יטור לתגיר לכם דברים, כיסוד שהיה לך להגיד להם דברים קשים. הן אחת לא באה אליהם בחרפה מפני שהיית שכול, לא ידעה מה אתה טח. אלא לדעתך הם התנהגו ככה - שהיה צורך להגיד להם דברים שאין אדם הגון רוצה לשמוע.

ז"א שהדברים הקשים - לא הדיבורים בשיחתך אהם, אלא הדברים שלפני השיחה, אשר חסדיצו אותך לדיבורים קשים - הם עשו, ואם הדברים שהם עשו מחייבים לדעתך דיבורים שאין אדם הגון שומע - אני שואל איך אתה, שמעריך ככה את דיבוריך ואם דבריהם שעשו - כיצד יכלה לשבת אהם - לאחר שהם עשו הדברים הקשים, שדיבורים רק הגדירך אותם?

ואם היה לך יסוד להשחומם על "ההבלגה" ההמונה של שמיעתם - יש לי יסוד יותר גדול להשחומם על "ההבלגה" שלך כלפי דבריהם (טעמיהם).

לא הם - אלא אהם הייתם הפעם גבורי ההבלגה - - -

ג) קראתי במיפוק רב את דבריו של שפרינצק (עמוד 8) - שהם היו צריכים להיות אקסיומטיים בשביל חברינו לכל הפחות (אני רק לא הייתי אומר הוה"ל לבדו - אלא קודם כל הנהלת הסוכנות). כיצד בידעתנו, בחסכתנו ובהחזותנו עושים את שני האדונים הנכבדים הנזכרים בדברי י.ש. - "לפוטקים בענינים מוליטיים טמזדגת חסיבות ראשונה" - דבר זה נשגב מבינתי. ומדוע דעה שפרינצק בענין זה נשארה דעה יחיד במזכירות - איני מבין.

ד) הודעתך (לאחר דברי י.ש. - בעמוד 9) שנשיאות "כופר הישוב" חוספכה לכך ע"י הוה"ל - אני מקבל כעובדה חסוה וסעציבה, אבל אחת קובע עובדה זו אני מגיח שהעובדה היא עובדה. אבל איני מקבל את הודעתך ש"הסמיכה" הזאת ניהנה בידעת הסוכנות. צר לי להזכיר שוב שאני חבר בסוכנות ויו"ר שלה - אבל ההכרח לא יגונה. אני שולל את "הסמיכה" הזאת - שלילח-משנהו הועד הלאומי אינה מוססך להסמיך את כח"י ואין הדבר הזה נעשה על דעת הסוכנות. בנסיעתי בשליחות ההנהלה ללונדון לא מקעה במשאו זכותי כחבר ההנהלה, ואין לי כל ידיעה על דלגציה או דלגציה זו, ואין אני רואה בחוקית. ההנהלה כמובן יכלה בכל שאלה להחליט נגד דעתי - אבל דעתי צריכה להשטע ולהשאל. לא נשאלתי, והסמכתי וחווה דעתי לא ניהנה.

ח) החלטנו חיום על כינוס מושב הוה"פ בשבוע הרביעי של אסמאסס נובמבר. הצעתי חיחה באמצע נובמבר, אבל חיים עומד לנסוע למקום אחד (משה יודע לאן) ולא ישוב עד סוף השבוע השלישי בנובמבר, וכמובן שאין לכנס המושב בחעדורו. הערב אמנם קראתי ידיעה בעהונים שאולי תבטל או תדחה את הנסיעה הזאת, ואולי נקדים את המושב בעטרה ימים.

החלטתי לטוס ארצה - לרגל המעשה שעשית - ולשהות בארץ 6 או 10 ימים ולטוס חזרה למושב. ברגע זה איני יכול לקבוע בדיוק את התאריך. חיים נוסע מחר לפריס ששה ימים; ביום השני של השבוע הבא (בעוד שבעה ימים) צריכה להתקיים פה שיחה חשובה, ועלי להיות פה. בשבוע הבא אדע (אני מקווה) בדיוק התאריך שבו אוכל לטוס. במשך חיימים האלה יתברר אם הידיעה שהומיעה הערב בעהונים מעכבת הנסיעה של חיים או לא. כשאדע אטלגראף למשה את שני התאריכים - יום הגיעי לארץ ויום צאתי משם (אני אצטייד כאן בכרטיס חלוך ושוב). במשך הימים שאשהה בפעם הזאת בארץ אצטרך 1) לדון בישיבת ההנהלה על עסק הביש שלך, 2) לדון במועצה החטה" על אותו ענין, 3) לערוך בח"א אספת מגורח של מוזמנים - כזו שסידרתי לפני נסיעתי בטאלת "ההבלגה", ובערך באותו ההרכב. תודיע זאת למשה ולחברים. שלך בחברות נאמנה ובביקורת חמורה - ד.ב.ג.

ח"א -

חיפשי ומצאתי שחי סלגרמות, אחת ממך, והשניה ממשה. שלך יצאה מירושלם ביום 29.9.38 ואומרת בין השאר: "כשבית יהיה פוכן לחתום אדרוש עיכוב חגימה עד האישור שיבוא בחשתתמותך". של משה יצאה מירושלם ביום 4.10.38 ואומרת: "שום הכרעה לא חהיה בשרם נידבר". מסומקני אם מעשיך עכשיו (לפי הפרוטוקול שבידי) ואישורו של משה למעשיך מחייבים עם שחי הסלגרמות הנ"ל.

ד.ב.ג.

אני בכל אופן פוסט כאן לרטר הוראה ברורה שלא יחן לכם לעשות שום צעד נוסף במו"פ
אומלל זה.

מסירת ההוראה לרטר יכלה לבוא רק על ידי משה.

- למה אחה מביא לידי אישור הארגון כוסר הישוב, חוה"ל - ומניח להחנה להסתור כל מה
שעשו שלושה הגופים האלה?

לונדון, 18.10.38

פוליה יקרה -

לאחר שנסעת מפה נשחנה קצת המצב לטובה - לעה עתה. הסכנה שהיתה מרחפת על ראשנו שהממשלה
העזוב אותנו לגמרי כמו שעזבה את הציחים - ותפגיר אותנו לשלטון ערבי - סכנה זו לא
עברה לגמרי, אבל נחרקה.

הפחד של טלחמה קרובה חלף - ואין אנגליה כל כך מיוחדת עכשיו שהעולם הערבי יצטרף
לשונאיה. יש לה עכשיו יותר זמן - להסס ולפסוח על שחי הסעיפים. פעל גם הלחץ מאמריקא.
קריאחנו לחברים שלנו באמריקה נשמעה הפעם, וידידינו האמריקנים עשו פעולה חשובה, עוררה
העיונות, הפעילו גדולי המדינה והכנסיה, המריצו סלגרמות לצמברלין; הפעילו גם את
רוזוולט - והלחץ האמריקני הועיל, ובלם את ידי שונאינו.

הגיד לנו ידיד אחד שבמשרד המלחמה (War Office) חשבו לפני עשרה ימים שהממשלה תפקיר
את היהודים, אולם הפעולה האמריקנית שינתה את המצב.

אין זאת אומרת שיחנו לנו עכשיו מדינה. מלקולם אמר אחמול לחיים שראה את "הדרפט" של
הרפורט - ומצא שאינו כל כך רע כמו שחשב. עוד לא ראה את המסקנות הסופיות (final
conclusions) - אני מסופק באמריקה זו - ובשבוע הבא אולי ידע כבר את הצעות ועדת
החלוקה ויגיד לנו. אולם כמעט ברור שענין החלוקה יורד (לפי טעה) מעל הפרק.